KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

V Bruseli, 21.4.2009
KOM(2009) 175 v konečnom znení

ZELENÁ KNIHA

O REVÍZII NARIADENIA RADY (ES) č. 44/2001 O PRÁVOMOCI A O UZNÁVANÍ A VÝKONE ROZSUDKOV V OBČIANSKYCH A OBCHODNÝCH VECIACH

ZELENÁ KNIHA

O REVÍZII NARIADENIA RADY (ES) č. 44/2001 O PRÁVOMOCI A O UZNÁVANÍ A VÝKONE ROZSUDKOV V OBČIANSKYCH A OBCHODNÝCH VECIACH

Táto zelená kniha doplňuje správu Komisie o uplatňovaní nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach („nariadenie“)[1]. Jej cieľom je otvorenie rozsiahlych konzultácií so zainteresovanými stranami o možných spôsoboch zlepšenia vykonávania nariadenia so zreteľom na body uvedené v správe.

Komisia vyzýva všetky zainteresované strany, aby svoje pripomienky k bodom uvedeným ďalej a akékoľvek iné užitočné príspevky zaslali najneskôr do 30. júna 2009 na túto adresu:

European Commission
Directorate-General Justice, Freedom and Security
Unit E2 – Civil Justice
B – 1049 Brussels; fax: (32 – 2) 299 64 57
e-mail: jls-coop-jud-civil@ec.europa.eu

Príspevky budú uverejnené na internete. V prílohe k tejto konzultácii sa nachádza dôležité osobitné vyhlásenie o spôsobe, akým sa bude zaobchádzať s vašim príspevkom a osobnými údajmi. Profesijné organizácie sa môžu zaregistrovať v registri zástupcov záujmových skupín Komisie[2].

1. Zrušenie všetkých prechodných opatrení na účely uznávania a vykonávania zahraničných rozsudkov („*exequatur*“)

Existujúcim konaním *exequatur*, ktorý sa ustanovil v nariadení, sa zjednodušil postup uznávania a vykonávania rozsudkov v porovnaní s predchádzajúcim systémom podľa Bruselského dohovoru z roku 1968. Na vnútornom trhu bez hraníc je napriek tomu obťažné zdôvodniť, že občania a podniky musia vynakladať finančné prostriedky a čas, aby si uplatnili svoje práva v zahraničí. Ak sú návrhy na vyhlásenie vykonateľnosti takmer vždy úspešné, pričom uznávanie a vykonávanie zahraničných rozsudkov sa veľmi zriedka zamieta, zrušenie konania *exequatur* vo všetkých občianskych a obchodných veciach by malo byť realistickým cieľom. V praxi by sa to v zásade uplatňovalo na sporné pohľadávky. Odstránenie konania *exequatur* by však malo byť sprevádzané prijatím potrebných ochranných opatrení.

V oblasti nesporných pohľadávok boli prechodné opatrenia zrušené na základe kontroly minimálnych noriem v členskom štáte pôvodu, ktoré sa týkajú doručenia písomnosti, ktorou sa začína konanie, a poskytovania informácií o pohľadávke a postupe žalovanému. Okrem toho by osobitné preskúmanie malo poskytovať možnosť nápravy v situáciách, v ktorých neboli žalovanému doručené písomnosti osobne, čo by mu umožnilo zabezpečiť si obhajobu, prípadne nemohol proti pohľadávke namietať z dôvodu vyššej moci alebo mimoriadnych okolností („osobitné preskúmanie“). V rámci tohto systému musí žalobca naďalej podstúpiť

---

1 Ú. v. EÚ L 12, 16.1.2001, s. 1.

2 (http://ec.europa.eu/transparency/regrin). Tento register bol zriadený v rámci Európskej iniciatívy za transparentnosť s cieľom poskytnúť Komisii a širokej verejnosti informácie o cieľoch, financovaní a štruktúre zástupcov záujmových skupín.

postup osvedčovania, ktorý sa uskutoční v členskom štáte pôvodu, a nie v členskom štáte výkonu.

Na druhej strane, v oblasti sporných a nesporných pohľadávok, sa nariadením Rady (ES) č. 4/2009 o vyživovacej povinnosti[3] zrušuje konanie o vyhlásení vykonateľnosti (*exequatur*) na základe harmonizovaných pravidiel o rozhodnom práve, pričom ochrana práv na obhajobu je zabezpečená prostredníctvom osobitného preskúmania, ktoré sa uplatňuje po vynesení rozsudku. So zreteľom na nízky počet problematických rozsudkov predložených na účely uznania a vykonávania sa v rámci nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 považuje voľný obeh za možný, pokiaľ má žalovaný prístup k účinným opravným prostriedkom *a posteriori* (osobitné preskúmanie). Ak by sa podobný postup uplatňoval v občianskych a obchodných veciach vo všeobecnosti, nedostatočná harmonizácia takéhoto osobitného preskúmania by mohla viesť k určitému stupňu neistoty, a to v tých niekoľkých situáciách, v ktorých sa žalovaný nemohol na zahraničnom súde obhájiť. Malo by sa preto zvážiť, či by nebol vhodný harmonizovanejší postup osobitného preskúmania.

Otázka č. 1:

Myslíte si, že by mal byť na vnútornom trhu zabezpečený voľný obeh všetkých rozsudkov v občianskych a obchodných veciach bez akýchkoľvek prechodných opatrení (zrušenie konania exequatur)?

Ak áno, myslíte si, že by sa mali zachovať niektoré ochranné opatrenia, ktoré by takéto zrušenie umožnili? Ak áno, ktoré?

2. Fungovanie nariadenia v rámci medzinárodného právneho poriadku

Správne fungovanie vnútorného trhu a obchodnej politiky Spoločenstva na vnútornej a medzinárodnej úrovni si vyžaduje, aby bol rovný prístup k spravodlivosti na základe jasných a presných pravidiel o medzinárodnej súdnej príslušnosti zabezpečený nielen pre žalovaných, ale aj pre žalobcov so sídlom v Spoločenstve. V tejto súvislosti sú potreby osôb v Spoločenstve v rámci ich vzťahov k stranám z tretích krajín podobné. Odpoveď na tieto potreby by sa nemala v členských štátoch líšiť; a to najmä z dôvodu, že pravidlá subsidiárnej právomoci neexistujú vo všetkých členských štátoch. Spoločným prístupom by sa posilnila právna ochrana občanov a hospodárskych subjektov Spoločenstva a zaručilo by sa uplatňovanie kogentných právnych predpisov Spoločenstva.

S cieľom rozšíriť osobnú pôsobnosť pravidiel o súdnej príslušnosti na žalovaných so sídlom v tretích krajinách by sa malo zvážiť, do akej miery by sa mohli osobitné pravidlá o súdnej príslušnosti uvedené v nariadení, spolu s existujúcimi kolíznymi kritériami, uplatňovať na žalovaných v tretích krajinách.

Okrem toho by sa malo zvážiť, do akej miery je potrebné a vhodné vytvoriť dodatočné dôvody pre založenie príslušnosti v prípadoch sporov, v ktorých sú účastníkmi konania žalovaní z tretích krajín („subsidiárna právomoc“). Dôležitým cieľom existujúcich pravidiel na vnútroštátnej úrovni je zabezpečenie prístupu k spravodlivosti; malo by sa zvážiť, ktoré jednotné pravidlá by mohli byť vhodné. V tejto súvislosti by sa mala nájsť rovnováha medzi zabezpečením prístupu k spravodlivosti na jednej strane a medzinárodnou zdvorilosťou na strane druhej. V tomto smere by sa mali zvážiť tri dôvody pre založenie príslušnosti:

[3] Ú. v. EÚ L 7, 10.1.2009, s. 1.

vykonávanie činností (za predpokladu, že sa konanie týka takýchto činností); umiestnenie majetku (za predpokladu, že sa pohľadávka týka tohto majetku; a uplatnenie pravidla *forum necessitatis*, ktoré by umožnilo konanie v prípadoch, v ktorých by inak neexistoval prístup k spravodlivosti[4].

V prípade, že sa ustanovia jednotné pravidlá pre pohľadávky voči žalovaným z tretích krajín, riziko súbežných konaní pred súdmi v členskom štáte a v tretej krajine sa zvýši. Musí sa preto zvážiť, v akých situáciách sa musí zabezpečiť prístup k súdom členských štátov bez ohľadu na to, že konanie už prebieha inde, a v akých situáciách a za akých podmienok môže byť vhodné, aby sa súdy vzdali svojej príslušnosti v prospech súdov tretích krajín. Mohlo by k tomu napríklad dôjsť v prípade, keď strany uzavreli dohodu o výlučnej právomoci súdu v prospech súdov tretích krajín; keď konanie inak spadá do výlučnej právomoci súdov tretích krajín, alebo keď sa v tretej krajine už začalo súbežné konanie[5]

Zároveň by sa malo zvážiť, do akej miery by malo byť rozšírenie rozsahu pôsobnosti pravidiel o súdnej príslušnosti sprevádzané prijatím spoločných pravidiel o účinkoch rozsudkov tretích krajín. Harmonizácia účinkov rozsudkov tretích krajín by posilnila právnu istotu, najmä pokiaľ ide o žalovaných so sídlom v Spoločenstve, ktorí sú účastníkmi konaní pred súdmi v tretích krajinách. Spoločný režim uznávania a vykonávania rozsudkov tretích krajín by im umožnil predvídať, za akých okolností by mohol byť rozsudok tretej krajiny vykonávaný v akomkoľvek členskom štáte Spoločenstva, predovšetkým v prípade, keď je rozsudok *v* rozpore s kogentnými právnymi predpismi Spoločenstva alebo keď sa v právnych predpisoch Spoločenstva ustanovuje výlučná právomoc súdov členských štátov[6].

Otázka č. 2:

Myslíte si, že osobitné pravidlá o súdnej príslušnosti ustanovené v nariadení by sa mohli uplatniť aj vo vzťahu k žalovaným so sídlom v tretích krajinách? Aké dodatočné dôvody pre založenie súdnej príslušnosti považujete v prípade sporov s takýmito žalovanými za potrebné?

Ako by malo nariadenie zohľadňovať výlučnú právomoc súdov tretích krajín a konanie pred súdmi tretích krajín?

Za akých podmienok by mali byť rozsudky tretích krajín uznávané a vykonávané v Spoločenstve, najmä pokiaľ ide o situácie, v ktorých ide o kogentné právne predpisy Spoločenstva alebo výlučnú právomoc súdov členských štátov?

3. Voľba súdu

Dohodám zmluvných strán o príslušnom súde by sa mal priznať čo najväčší právny účinok, a to aj z dôvodu ich praktického významu v medzinárodnom obchode. Malo by sa preto

---

4 Pozri pravidlo *forum necessitatis* v článku 7 nariadenia Rady (ES) č. 4/2009. Pravidlo *forum necessitatis* zabezpečuje, že ak podľa nariadenia nie je príslušný vo veci rozhodovať žiadny súd členského štátu, súdy tohto členského štátu môžu vo výnimočných prípadoch vo veci rozhodnúť, ak sa konanie nemôže účinne začať alebo uskutočniť v treťom štáte, ktorý má so sporom úzku väzbu.

5 V súvislosti s týmito otázkami je možné odkázať na štúdiu o subsidiárnej právomoci uvedenú v správe Komisie o revízii nariadenia (ES) č. 44/2001, ako aj na prácu, ktorú uskutočnila Európska skupina pre medzinárodné právo súkromné (GEDIP), predovšetkým počas zasadnutia v Bergene v septembri 2008 (pozri http://www.gedip-egpil.eu/gedip_documents.html).

6 Táto otázka bola napríklad nastolená v kontexte kolektívneho uplatňovania nárokov spotrebiteľov na nápravu, v rámci ktorého sú podniky Spoločenstva účastníkmi kolektívneho konania v tretích krajinách (napr. v Spojených štátoch amerických).

zvážiť, do akej miery a akým spôsobom by sa mal účinok takýchto dohôd v rámci nariadenia posilniť, najmä pokiaľ ide o súbežné konania.

Jedným riešením by mohlo byť zrušenie povinnosti súdu určeného v dohode o výlučnej právomoci súdu prerušiť konanie podľa pravidla *lis pendens*[7]. Nevýhodou tohto riešenia je, že sú možné súbežné konania, ktoré vedú k nezlučiteľným rozsudkom.

Ďalším riešením by mohla byť zmena pravidla o prednosti v súvislosti s dohodami o výlučnej právomoci súdov. Pri tejto možnosti by mal súd určený v dohode prednosť na založenie svojej príslušnosti a akýkoľvek iný súd, ktorý by vo veci konal, by konanie prerušil, kým by sa nezaložila príslušnosť súdu zvoleného stranami. Toto riešenie sa už v rámci nariadenia uplatňuje, pokiaľ ide o strany, z ktorých ani jedna nemá sídlo v členskom štáte. Takéto riešenie by do veľkej miery zosúladilo vnútorné pravidlá Spoločenstva s medzinárodnými pravidlami. Nevýhodou tohto riešenia by mohlo byť, že ak by bola dohoda neplatná, zúčastnená strana by najprv musela podniknúť kroky na vyhlásenie jej neplatnosti súdom určeným v dohode a až potom by mohla požiadať iné príslušné súdy, aby konali.

Prípadne sa môže zachovať existujúce pravidlo *lis pendens*, pričom by sa mohla ustanoviť priama komunikácia a spolupráca medzi dvoma súdmi, doplnená napríklad o konečný termín, do ktorého musí súd, ktorý začal konať ako prvý, rozhodnúť v otázke právomoci, a povinnosť pravidelne podávať správy o stave konania tomu súdu, ktorý bol požiadaný konať ako druhý. Pri tejto možnosti by sa malo zabezpečiť, aby žalobca nestratil možnosť prejednania veci pred zákonným sudcom z dôvodov, ktoré sú mimo jeho kontrolu.

Účinnosť dohôd o súdnej príslušnosti by sa mala posilniť aj tým, že sa v prípade ich porušenia bude priznávať náhrada za škodu, ktorá vznikla napríklad v dôsledku časového posunu alebo uplatnenia ustanovení pre prípad nesplnenia obsiahnutých v zmluvách o úvere.

Ďalším riešením by mohlo byť aj odstránenie uplatňovania pravidla *lis pendens* v situáciách, v ktorých je jedným zo súbežných konaní konanie vo veci a druhým konaním konanie o (zápornej) určovacej žalobe, alebo aspoň zabezpečenie pozastavenia plynutia lehôt v konaní vo veci, ak by bola určovacia žaloba zamietnutá.

Zároveň by sa pozornosť mala venovať neistote v súvislosti s platnosťou dohody, napríklad predpísaním štandardnej doložky o voľbe súdu, ktorá by zároveň mohla urýchliť rozhodnutie súdov o súdnej príslušnosti[8]. Táto možnosť by sa mohla prepojiť s niektorými uvedenými možnosťami: povolenie súbežných konaní alebo zmena pravidla o prednosti by sa mohlo obmedziť len na tie situácie, v ktorých dohody o výlučnej právomoci súdu nadobúdajú štandardnú formu stanovenú v nariadení.

Otázka č. 3:

Ktoré z uvedených navrhovaných riešení, prípadne iné možné riešenia, považujete za najprimeranejšie na účely posilnenia účinnosti dohôd o voľbe súdu v Spoločenstve?

---

7 V rámci pravidla *lis pendens* sa vyžaduje, že v prípade, že sa v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi vedú konania na súdoch v rôznych členských štátoch, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý.

8 V súvislosti s platnosťou dohody sa niekedy odporúča, aby bola harmonizovaná kolízna norma primeraná s cieľom zabezpečiť jednotné uplatňovanie pravidiel nariadenia. Malo by sa zdôrazniť, že právo platné pre dohody o voľbe súdov sa vylučuje z rozsahu pôsobnosti nariadenia Rady (ES) č. 593/2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I).

4. Priemyselné vlastníctvo

Možnosť účinne presadzovať alebo napadnúť práva priemyselného vlastníctva v Spoločenstve je pre správne fungovanie vnútorného trhu mimoriadne dôležitá. Hmotné právo o priemyselnom vlastníctve je už z väčšej časti súčasťou *acquis communautaire*[9]. Cieľom smernice 2004/48/ES o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva[10] je aproximácia určitých procedurálnych otázok, ktoré sa týkajú presadzovania. . S cieľom vyriešiť nedostatočnú právnu istotu a vysoké náklady vyplývajúce z duplikácie konaní pred vnútroštátnymi súdmi Komisia navrhla zriadenie integrovaného jurisdikčného systému formou zjednoteného európskeho systému pre patentové sporové konania, ktorý by mal právomoc vydávať rozhodnutia o platnosti a porušení európskych patentov a budúcich patentov Spoločenstva pre celé územie vnútorného trhu[11]. Okrem toho, dňa 20. marca 2009 Komisia prijala odporúčanie Rade týkajúce sa rokovacích smerníc na uzavretie medzinárodnej dohody medzi Spoločenstvom, jeho členskými štátmi a ďalšími zmluvnými stranami Európskeho patentového dohovoru[12]. Do vytvorenia zjednoteného systému pre patentové sporové konania sa môžu niektoré nedostatky súčasného systému určiť a riešiť v kontexte nariadenia (ES) č. 44/2001.

V súvislosti s koordináciou súbežných konaní vo veci porušenia by sa mohla posilniť komunikácia a spolupráca medzi súdmi, ktoré vo veci súbežne konajú a/alebo vylúčiť uplatňovanie tohto pravidla v prípade (zápornej) určovacej žaloby (pozri uvedený bod 3).

Pokiaľ ide o koordináciu konaní vo veci porušenia alebo neplatnosti, vo všeobecnej štúdii bolo predložených niekoľko riešení na zamedzenie tzv. „torpédových“ postupov, kde sa s nimi môžte podrobnejšie oboznámiť. Problémy je však možné vyriešiť vytvorením zjednoteného systému pre patentové sporové konania, vďaka čomu by zmeny a doplnenia nariadenia neboli potrebné.

Ak sa považuje za vhodné ustanoviť spojenie konaní proti niekoľkým porušovateľom európskeho patentu, a to v prípade, keď porušovatelia patria do skupiny spoločností konajúci podľa dohodnutých pravidiel, riešením môže byť ustanovenie osobitného pravidla, na základe ktorého sa umožní priebeh konania vo veci porušenia určitých práv priemyselného vlastníctva proti niekoľkým žalovaným pred súdmi členského štátu, kde má sídlo žalovaný, ktorý takéto činnosti koordinuje alebo k nim má najužší vzťah. V súlade so stanoviskom Súdneho dvora by nevýhodou tohto pravidla mohlo byť, že jeho silný faktický základ by mohol viesť k zvýšeniu počtu potencionálne príslušných súdov, čím by sa narušila predvídateľnosť pravidiel o súdnej príslušnosti nariadenia a zásada právnej istoty. Okrem toho by toto pravidlo mohlo viesť k vyhľadávaniu čo najvýhodnejšieho miesta na vedenie súdneho sporu (tzv. „forum shopping“). S cieľom posilniť úlohu súdov členského štátu, v ktorom má sídlo žalovaný, ktorý nesie primárnu zodpovednosť, by sa mohlo zvážiť preformulovanie pravidla o pluralite žalovaných.

---

9 Práva priemyselného vlastníctva zahŕňajú aj autorské práva, ktoré sa v tejto knihe nespomínajú. Vzhľadom na to, že nepodliehajú registrácii, na autorské práva sa nevzťahujú pravidlá o výlučnej právomoci ustanovení v tomto nariadení.

10 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva (Ú. v. EÚ L 157, 30.4.2004, s.45).

11 KOM(2007) 165.

12 SEK(2009) 330.

Otázka č. 4:

Aké nedostatky súčasného systému patentového sporového konania považujete za najdôležitejšie z hľadiska ich riešenia v rámci nariadenia (ES) č. 44/2001 a ktoré uvedené riešenia považujete za primerané s cieľom posilniť presadzovanie práv priemyselného vlastníctva pre držiteľov práv, pokiaľ ide o presadzovanie a obhajobu práv, ako aj postavenie žalobcov, ktorí chcú tieto práva v kontexte nariadenia napadnúť?

5. *Lis pendens* a súvisiace konania

V súvislosti so všeobecným fungovaním pravidla *lis pendens* by sa malo zvážiť, či súčasné problémy nie je možné vyriešiť posilnením komunikácie a spolupráce medzi súdmi, pred ktorými prebiehajú súbežné konania, a/alebo vylúčenie uplatňovania pravidla v prípade (zápornej) určovacej žaloby (pozri uvedený bod 3).

Pokiaľ ide o pravidlo o súvisiacich konaniach, malo by sa zvážiť, do akej miery je vhodné povoliť zoskupenie konaní niekoľkých strán alebo proti niekoľkým stranám na základe jednotných pravidiel. Riziko negatívnych kompetenčných sporov by sa mohlo riešiť prostredníctvom mechanizmu spolupráce a komunikácie medzi príslušnými súdmi a povinnosťou na strane súdu, ktorý sa vzdal právomoci, aby prípad opätovne otvoril, ak súd, ktorý začal konať ako prvý, príslušnosť odmietol. V článku 30 ods. 2 by sa malo ujasniť, že orgánom zodpovedným za doručovanie je prvý orgán, ktorému boli písomnosti doručené. Zároveň so zreteľom na dôležitosť dátumu a času doručenia, orgány zodpovedné za doručenie, prípadne súdy, by mali zaznamenať, kedy presne prijali dokumenty na účely doručenia alebo kedy presne boli súdu predložené písomnosti, ktorým sa konanie začína.

Ďalšou možnosťou by mohlo byť ustanovenie obmedzeného rozšírenia pravidla uvedeného v článku 6 ods. 1, ktoré umožní spojenie vecí, ak má súd právomoc nad určitým kvórom žalovaných.

Otázka č. 5:

Ako by sa mohla podľa vášho názoru zlepšiť koordinácia súbežných konaní (lis pendens) pred súdmi v rôznych členských štátoch?

Myslíte si, že by sa malo spojenie konaní niekoľkých strán a/alebo proti niekoľkým stranám ustanoviť na úrovni Spoločenstva na základe jednotných pravidiel?

6. Predbežné opatrenia

V správe sa uvádza niekoľko problémov, pokiaľ ide o voľný obeh predbežných opatrení.

V súvislosti s *opatreniami ex parte*[13] môže by vhodné ujasniť, že tieto opatrenia je možné uznať a vykonávať na základe nariadenia, ak má žalovaný možnosť proti opatreniu následne namietať, najmä so zreteľom na článok 9 ods. 4 smernice 2004/48/ES.

---

[13] Pod *opatreniami ex parte* sa v kontexte dočasných opatrení rozumejú dočasné príkazy, ktoré vydáva súd na základe žiadosti jednej strany bez vypočutia druhej strany.

Priznanie súdnej príslušnosti pre dočasné opatrenia vydané súdom, ktorý nemá príslušnosť vo veci samej, sa môže vykonávať inak, ako je tomu dnes podľa existujúcej judikatúry Súdneho dvora. Predovšetkým, ak boli súdy členského štátu, ktoré majú príslušnosť vo veci samej, poverené udelením, úpravou alebo zmenou predbežného opatrenia udeleného súdmi členského štátu, ktoré majú právomoc podľa článku 31, požiadavka na existenciu „skutočnej súvislosti“ by sa mohla vypustiť. Súd, ktorému bol predložený návrh, by v konaní vo veci asistoval tým, že by navrhoval nápravné opatrenia, najmä keď účinná ochrana nie je dostupná vo všetkých členských štátoch, bez toho, aby zasahoval do právomoci súdu, ktorý má príslušnosť vo veci samej. Ak už takáto pomoc nie je potrebná, súd, ktorý má príslušnosť vo veci samej, môže upustiť od realizácie zahraničného opatrenia. Komunikácia medzi príslušnými súdmi však môže byť užitočná. Žiadateľom by to umožnilo vyhľadať efektívnu dočasnú ochranu, ak je v Európe dostupná.

V súvislosti s požadovanou zárukou náhrady predbežnej platby by bolo vhodné upresniť, že by záruka nemala nevyhnutne pozostávať z predbežnej platby alebo bankovej záruky. V budúcnosti je inak možné zvážiť riešenie tohto problému zodpovedajúcim spôsobom prostredníctvom judikatúry.

V prípade, že sa konanie *exequatur* zruší, článok 47 nariadenia sa zmení a doplní. V tejto súvislosti je možné sa inšpirovať článkom 18 nariadenia (ES) č. 4/2009.

Otázka č. 6:

Myslíte si, že je možné zlepšiť voľný obeh predbežných opatrení spôsobmi, ktoré sa navrhujú v správe a v tejto zelenej knihe? Vidíte iné možnosti na vylepšenie takéhoto obehu?

7. Vzťah medzi nariadením a arbitrážou

Arbitráž je v medzinárodnom obchode dôležitou otázkou. Arbitrážnym zmluvám by sa mal priznať čo najväčší právny účinok, pričom uznávanie a presadzovanie arbitrážnych nálezov by sa malo podporovať. Vo všeobecnosti je možné skonštatovať, že newyorský dohovor z roku 1958 funguje uspokojivo, pričom odborníci z oblasti práva ho oceňujú. Zdá sa preto vhodné ponechať fungovanie dohovoru bez zásahu alebo ho prinajmenšom využiť ako základný začiatočný bod pre ďalšiu činnosť. Nemalo by to však zamedziť riešeniu určitých osobitných bodov v nariadení, ktoré súvisia s arbitrážou, a to nie z dôvodu regulácie arbitráže, ale v prvom rade s cieľom zabezpečiť plynulý obeh rozsudkov v Európe a zabrániť súbežným konaniam.

Predovšetkým, (čiastočné) zrušenie vylúčenia arbitráže z rozsahu pôsobnosti nariadenia môže zlepšiť vzťah medzi nariadením a súdnymi konaniami, keďže jeho dôsledkom by súdne konania na podporu arbitráže mohli spadať do pôsobnosti nariadenia. Osobitným pravidlom na priznanie súdnej príslušnosti v takýchto konaniach by sa posilnila právna istota. Navrhuje sa napríklad udeliť výlučnú právomoc na takéto konania súdom členského štátu miesta arbitráže, pravdepodobne pod podmienkou vzájomného súhlasu zmluvných strán[14].

Zároveň by sa zrušením arbitrážnej výnimky mohlo zabezpečiť uplatňovanie všetkých pravidiel nariadenia o súdnej príslušnosti na vydanie predbežných opatrení na podporu

[14] Ak by sa uplatňoval tento prístup, miesto arbitráže by sa malo dať určiť podľa jednotných kritérií. Vo všeobecnej štúdii sa navrhuje odvolať sa na dohodu medzi stranami alebo rozhodnutie arbitrážneho súdu. Ak nie je možné miesto určiť na takomto základe, navrhuje sa spojiť so súdmi v členskom štáte, ktorý by mal podľa nariadenia nad sporom právomoc v prípade neexistencie arbitrážnej dohody.

arbitráže (a nielen článku 31). Predbežné opatrenia vydané súdmi sú dôležité na zabezpečenie efektívnosti arbitráže, najmä kým sa nezriadi arbitrážny súd.

Zrušenie výnimky môže umožniť uznávanie rozsudkov o platnosti arbitrážnej zmluvy a ujasniť uznávanie a vykonávanie rozsudkov, ktoré sú súčasťou arbitrážneho nálezu. Zároveň môže zabezpečiť uznanie rozsudku, ktorým sa upúšťa od arbitrážneho nálezu[15]. Môže to zabrániť súbežným konaniam medzi súdmi a arbitrážnymi súdmi, kde je dohoda neplatná v jednom členskom štáte, ale platná v druhom štáte.

Vo všeobecnosti sa môže koordinácia medzi konaniami, ktoré sa týkajú platnosti arbitrážnej zmluvy, riešiť pred súdom a arbitrážnym súdom. Napríklad, na účely rozhodnutia o existencii, platnosti a rozsahu arbitrážnej zmluvy by sa mohla prednosť udeliť súdom členského štátu, kde arbitráž prebieha. Aj tento postup je možné doplniť o posilnenú spoluprácu medzi súdmi, ktoré vo veci konajú, vrátane lehôt pre stranu, ktorá namieta proti platnosti dohody. Jednotná kolízna norma týkajúca sa platnosti arbitrážnych dohôd, ktorá napríklad súvisí s právnymi predpismi štátu miesta arbitráže, môže znížiť riziko, že sa dohoda považuje za platnú v jednom štáte a neplatnú v druhom štáte. Na úrovni Spoločenstva to môže posilniť účinnosť arbitrážnych dohôd pri porovnaní s článkom II ods. 3 newyorského dohovoru.

Okrem toho, pokiaľ ide o uznávanie a vykonávanie, arbitrážne nálezy, ktoré sú vymožiteľné podľa newyorského dohovoru môžu mať prospech z pravidla, ktoré by umožňovalo odmietnutie vykonávania rozsudku, ak by bolo nezlučiteľné s arbitrážnym nálezom. Alternatívnym alebo ďalším krokom vpred by mohlo byť udelenie členskému štátu, kde bol arbitrážny nález vydaný, výlučnej právomoci na potvrdenie vymožiteľnosti nálezu, ako aj procesnej spravodlivosti, po čom by nález mohol v Spoločenstve voľne obiehať. Ďalšia navrhovaná možnosť pozostáva z využitia článku VII newyorského dohovoru na ďalšie uľahčenie uznávania arbitrážnych dohôd na úrovni EÚ (ide o otázku, ktorú je možné riešiť aj v samostatnom nástroji Spoločenstva).

Otázka č. 7:

Aké opatrenie považujete na úrovni Spoločenstva za primerané:

- *posilnenie efektívnosti arbitrážnych dohôd,*
- *zabezpečenie dobrej koordinácie medzi súdnymi a arbitrážnymi konaniami,*
- *posilnenie efektívnosti arbitrážnych nálezov?*

8. Iné otázky

8.1. Pôsobnosť

Pokiaľ ide o rozsah pôsobnosti, v nadväznosti na prijatie nariadenia (ES) č. 4/2009 o vyživovacej povinnosti by sa mali veci vyživovacej povinnosti pridať na zoznam výnimiek. So zreteľom na vykonávanie článku 71 o vzťahu medzi nariadením a dohovormi o osobitných otázkach sa navrhuje obmedzenie pôsobnosti do najväčšej možnej miery.

8.2. Súdna príslušnosť

[15] Toto je predovšetkým dôležité v prípadoch, ak sa napríklad od nálezu upúšťa z dôvodu porušenia kogentných pravidiel právnych predpisov Spoločenstva (napr. právne predpisy o hospodárskej súťaži).

So zreteľom na dôležitosť sídla ako hlavného kolízneho kritéria na určenie súdnej príslušnosti by sa malo posúdiť, či by sa nemalo pristúpiť k vymedzeniu autonómneho konceptu.

Ďalej by sa malo posúdiť, do akej miery je vhodné stanoviť nevýlučnú súdnu príslušnosť založenú na *lex situs* hnuteľného majetku, pokiaľ ide o vecné práva alebo držbu takéhoto majetku. V súvislosti s pracovnými zmluvami by sa malo zvážiť, do akej miery je vhodné povoliť spojenie sporov podľa článku 6 ods. 1. V súvislosti s výlučnou právomocou by sa malo zvážiť, či by sa mala povoliť voľba súdu v dohodách o prenájme kancelárskych priestorov; v súvislosti s prenájmom rekreačných zariadení by mohla byť vhodná určitá flexibilita s cieľom vyhnúť sa sporovému konaniu na súde, ktoré je vzdialené pre všetky strany. Zároveň by sa malo zvážiť, či by bolo vhodné rozšíriť rozsah pôsobnosti výlučnej právomoci v podnikovom práve (článok 22 ods. 2) na dodatočné otázky týkajúce sa vnútorného usporiadania a postupu rozhodovania v spoločnosti. Tiež by sa malo zvážiť, či by sa nemalo zjednotiť vymedzenie „sídla“. V súvislosti s vykonávaním článku 65 by sa malo zvážiť, do akej miery by sa mohlo zaviesť jednotné pravidlo o konaniach s tretími stranami, pravdepodobne obmedzené na pohľadávky voči zahraničným tretím stranám. Prípadne by sa mohli zachovať výnimky vo vnútroštátnom procedurálnom práve, pričom znenie článku 65 by sa malo zmeniť a doplniť tak, aby sa umožnil posun vnútroštátneho práva k jednotnému riešeniu. Okrem toho by povinnosť súdu, ktorý koná vo veci proti tretej strane na základe oznámenia na pribratie tretej strany do konania, overiť prijateľnosť oznámenia mohla znížiť neistotu, pokiaľ ide o účinok rozsudku súdu v zahraničí.

V námorných veciach by sa malo zvážiť, do akej miery by bolo na základe nariadenia vhodné spojenie konaní, ktorých cieľom je zriadenie fondu na krytie zodpovednosti, s jednotlivými konaniami o zodpovednosti za škodu. V súvislosti so záväznou silou dohody o súdnej príslušnosti v námornom nákladnom liste pre držiteľa námorného nákladného listu, ktorý je treťou stranou, zainteresované strany navrhli, že dopravca by mal byť námorným nákladným listom viazaný a zároveň mu má byť umožnené uplatňovať doložku o súdnej príslušnosti proti držiteľovi, ktorý je treťou stranou, pokiaľ námorný nákladný list nevymedzuje súdnu príslušnosť jasne.

V súvislosti so spotrebiteľským úverom by sa malo zvážiť, či by nebolo vhodné zosúladiť znenie článku 15 ods. 1 písm. a) a b) nariadenia s vymedzením spotrebiteľského úveru smernice 2008/48/ES[16].

V súvislosti s prebiehajúcou prácou v Komisii o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu[17] by sa malo zvážiť, či sú osobitné pravidlá o súdnej príslušnosti pre kolektívne spory potrebné.

8.3. Uznávanie a vykonávanie

Pokiaľ ide o uznávanie a vykonávanie, malo by sa zvážiť, do akej miery by bolo vhodné zaoberať sa otázkou voľného obehu verejných listín. [18] V rodinných veciach (nariadenie (ES) č. 2201/2003 a nariadenie (ES) č. 4/2009) je riešenie sporu verejnou listinou automaticky uznávané v iných členských štátoch. Nastoľuje sa otázka, do akej miery by mohlo byť

---

16 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 22.5.2008, s. 66).

17 Pozri zelenú knihu o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu – KOM(2008) 794, 27.1..2008 – a bielu knihu týkajúcu sa žalôb o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES – KOM(2008) 165, 2.4.2008.

18 V uznesení z 18. decembra 2008 Európsky parlament uvádza aj pojem „európska verejná listina“.

„uznávanie“ vhodné vo všetkých alebo niektorých občianskych alebo obchodných veciach s prihliadnutím na osobitné právne účinky verejných listín.

Voľný obeh súdnych rozhodnutí o uložení finančných sankcií by sa mohol zlepšiť tak, že by sa výška pokuty stanovila buď súdom v členskom štáte pôvodu alebo orgánom v členskom štáte výkonu. Zároveň by sa malo zvážiť, do akej miery by nariadenie malo povoľovať nielen vymáhanie pokút veriteľom, ale aj pokút, ktoré vymáhajú súdne alebo daňové orgány.

Nakoniec, prístup k spravodlivosti v štádiu vykonávania by sa mohol zlepšiť zriadením jednotného štandardného formulára dostupného vo všetkých úradných jazykoch Spoločenstva, ktorý by zahŕňal výňatok z rozsudku[19]. Takýmto formulárom by sa predišlo potrebe preložiť celý rozsudok, pričom by sa zároveň zabezpečilo, že všetky relevantné informácie (napr. v prípade záujmu) budú orgánom presadzujúcich právo dostupné. Náklady na vykonávanie sa môžu znížiť odstránením požiadavky určiť adresu na doručovanie písomností alebo zástupcu *ad litem*[20]. Vo svetle súčasnej harmonizácie právnych predpisov Spoločenstva, predovšetkým nariadenia (ES) č. 1393/2007 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach[21] sa takáto požiadavka zdá v súčasnosti zastaralá.

Otázka č. 8:

Myslíte si, že fungovanie nariadenia by sa mohlo zlepšiť navrhovanými spôsobmi?

---

19 Pozri napr. nariadenie Komisie (ES) č. 4/2009.

20 Pod zástupcom *ad litem* sa rozumie osoba určená súdom, ktorá zastupuje stranu počas trvania súdneho konania.

21 Ú. v. EÚ L 324, 10.12.2007, s. 79.